

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

**Remissvar över betänkandet Hem för barn och unga För en trygg, säker och meningsfull
vård (SOU 2025:84)**
(Dnr S2025/01291)

Statens institutionsstyrelse (SiS) har ombetts att lämna synpunkter på förslagen i betänkandet. SiS välkomnar den genomlysning som utredningen har gjort och ser fördelar med förslagen. SiS vill dock särskilt framhålla följande.

En välfungerande vårdkedja är central för barn- och ungdomsvården. För närvarande bereds flera parallella förslag på reformer som kan komma att få stor påverkan på vårdkedjan, inte minst vad gäller övergången mellan statlig och kommunal barn- och ungdomsvård både vad gäller inskrivning och utskrivning.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation.¹ I direktivet anges att steget mellan den låsbara vården vid ett särskilt ungdomshem till mer öppna vårdformer, i regel ett HVB- eller familjehem, ofta kan bli problematiskt. Vidare anges att det finns behov av att utreda om den statliga barn- och ungdomsvårdens del i vårdkedjan kan förstärkas. Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till om det finns behov av andra alternativa vårdformer i SiS regi till en placering vid ett särskilt ungdomshem. Regeringen har även beslutat att en särskild utredare ska få i uppdrag att kartlägga och analysera vårdkedjan när det gäller placeringar av barn och unga utanför det egna hemmet, både på kommunal och nationell nivå.² Utredaren ska bl.a. föreslå hur en nationell stödfunktion för placeringar kan utformas och organiseras inom ramen för befintlig myndighetsstruktur. Regeringen har också tillsatt en nationell samordnare som ska utreda hur det ska säkerställas att barn och unga som behöver plats inom den sociala barn- och familjehemsvården får en god vård genom hela

¹ En reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård (dir. 2024:13).

² Förstärkt statlig styrning och stöd inom den sociala barn- och ungdomsvården (dir. 2025:74).

vårdkedjan.³ Uppdraget innefattar att säkerställa att de som placeras utanför det egna hemmet – i samhällsvård – får tillgång till en placering i den vårdform som motsvarar barnets eller den unges behov. Regeringen har därutöver gett SiS i uppdrag att vidta de åtgärder som krävs för att öka antalet platser på de särskilda ungdomshemmen genom att samverka med andra aktörer i vårdkedjan för att frigöra platser samt genom att nya särskilda ungdomshem ska kunna inrättas.⁴

Förslagen i nu aktuellt betänkande behöver samordnas med ovan nämnda utredningars och regeringsuppdrags slutsatser. För att möjliggöra en sådan samordning anser SiS att genomförandet av förslagen i betänkandet bör avvakta en sådan samlad analys för att sedan kunna samordnas med övriga förslag.

Synpunkter på utredningens förslag och bedömningar

Avsnitt 7.1.2.

Den föreslagna differentieringen av hem för barn och unga behöver förtydligas i den del den avser den statliga barn- och ungdomsvården. Utredningen har föreslagit att hem för barn och unga ska delas in i tre underkategorier och att SiS särskilda ungdomshem ska omfattas av den övergripande kategorin hem för barn och unga. SiS anser att det av kategoriseringen bör framgå att de särskilda ungdomshemmen har en statlig huvudman för att särskilja dessa hem från andra slags hem för barn och unga. En sådan precisering kan även bättre tydliggöra vårdkedjan.

I betänkandet anges att det behövs ett förtydligande av vad institutionsvård med särskilt noggrann tillsyn innebär i förhållande till annan institutionsvård för barn och unga (s. 365). Myndigheten delar denna bedömning. I betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) har det lämnats förslag om att Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att, i nära samverkan med SiS och Sveriges kommuner och regioner, ta fram kriterier för vård med särskilt noggrann tillsyn. SiS har i remissvar över detta betänkande ställt sig positiv till det.

SiS vill emellertid framhålla att begreppet särskilt noggrann tillsyn förekommer i två sammanhang i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. I 12 § LVU anges att det ska finnas särskilda ungdomshem för vård av unga som på någon grund som anges i 3 § behöver stå under särskilt noggrann tillsyn. I 15 b § LVU anges att den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får beredas vård på en enhet på det särskilda ungdomshemmet som är låsbar eller på något annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (vård på en låsbar enhet).

Begreppet förekommer inte som ett rekvisit för beslut om vård i 3 § LVU, men utifrån 12 § LVU är begreppet centralt för socialnämndens beslut om placering och bedömning av hur länge vården vid SiS ska pågå.

Det finns i sammanhanget anledning att också nämna att de särskilda ungdomshemmen består av låsbara och öppna enheter. De barn och unga som vårdas med stöd av 3 § LVU kan

³ S2023:G.

⁴ S2024/01628 och S2025/00421.

vara placerade vid en låsbar eller öppen enhet utifrån en bedömning i det enskilda fallet. Vid placering på öppen enhet fattar SiS inget särskilt beslut, men vid placering på en låsbar enhet beslutar SiS om vård med stöd av 15 b § LVU. SiS tillämpar för närvarande inte rekvisitet *på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn* i 15 b § LVU vid beslut om vård på låsbar enhet, och har inte heller några enheter som på annat sätt än genom låsbarheten är inrättade för särskilt noggrann tillsyn.

Utifrån att begreppet särskilt noggrann tillsyn är centralt vid en placering på SiS samtidigt som det förekommer som ett rekvisit i bestämmelsen om vård på låsbar enhet i 15 b § LVU är det svårt att bedöma vilka eventuella konsekvenser ett förtydligande avseende begreppet kan få. Det är därför angeläget att begreppet ses över i *ett* sammanhang där hela den föreslagna vårdkedjan går att överblicka. Detta är ytterligare ett vägande skäl för att invänta de förslag som lämnas i utredningen som ser över den statliga barn- och ungdomsvården (dir. 2024:13).

Avsnitt 9.6.3

SiS ser positivt på förslaget men anser att det bör framgå att huvudmannens beslut om allmänna besökstider ska anpassas efter de placerades ålder och mognad.

Avsnitt 9.7.3

Det är inte lämpligt att utforma ett beslut om provtagning som en uppmaning. Det måste vara tydligt om beslutet bygger på samtycke eller om det är en tvångsåtgärd. Om förslaget bygger på frivillighet kommer det inte att vara möjligt för föreståndaren att verkställa socialnämndens beslut vid de tillfällen där det inte står helt klart hur barnet eller den unge ställer sig till provtagningen.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektören Caroline Oredsson. I den slutliga handläggningen har tillförordnade ekonomi- och planeringsdirektören Annika Andersson Ribbing, rättschefen Eleonore Källstrand Nord och sektionschefen Erla Thorisdottir deltagit. Föredragande har varit juristen Lisa Paulin.

Caroline Oredsson